

Sygn. akt VIII U 1974/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSR del. Magdalena Kimel
Protokolant:	Justyna Jarzombek

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2018 r. w Gliwicach

sprawy T. P. (P.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

o umorzenie należności z funduszu alimentacyjnego

na skutek odwołania T. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

z dnia 9 maja 2018 r. **nr** (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że umarza należności Likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5 % opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 15.901,77zł (piętnaście tysięcy dziewięćset jeden złotych 77/100).

(-) SSR del. Magdalena Kimel

Sygn. akt VIII U 1974/18

UZASADNIENIE

Decyzją z 9 maja 2018 r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. działając na podstawie art. 68 ust. 1 w zw. z art. 63 ust. 3 i 4 ustawy z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych odmówił ubezpieczonemu T. P. umorzenia należności Likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 15 901,77 zł.

Z powyższą decyzją nie zgodził się ubezpieczony. Wniósł odwołanie, w którym domagał się zmiany zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do spornego świadczenia. Wskazał na swoją ciężką sytuację majątkową i zdrowotną, która uniemożliwia mu realną spłatę zadłużenia.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie. Zaznaczył, że umorzenie ubezpieczonemu spornych należności byłoby nieuzasadnione i stanowiłoby zaprzeczenie celu, dla jakiego ustanowiono instytucję funduszu alimentacyjnego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony T. P. urodził się (...) Jest osoba schorowaną. Cierpi na zaburzenia korzeni nerwów rdzeniowych lędźwiowo-krzyżowych, chorobę serca i naczyń krwionośnych w przebiegu miażdżycy, nieokreśloną rozedmę płuc, samoistne nadciśnienie, zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych, chorobę hemoroidalną.

Ubezpieczony leczy się u psychiatry, neurologa (w związku z uszkodzonym mózgiem), kardiologa, gastrologa (wrzody żołądka i dwunastnicy) oraz chirurga ogólnego (żyłaki).

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w G. w dniu 28 września 2017 r. zaliczył go do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności na stałe. Zgodnie z tym orzeczeniem, ubezpieczony wymaga konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie; korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Ubezpieczony nie pracuje. Nie jest także zarejestrowany jako osoba bezrobotna w Powiatowym Urzędzie Pracy. Utrzymuje się ze świadczeń otrzymywanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w wysokości ok. 500 zł miesięcznie. Na kwotę tę składa się 180 zł – dodatek do mieszkania; 180 zł- zasiłek pielęgnacyjny; zasiłek stały do znacznego stopnia niepełnosprawności. Dodatkowo ubezpieczony otrzymuje dofinansowanie na zakup leków w wysokości ok. 200 zł. Kwotę tę otrzymuje po przedłożeniu faktur za leki.

Ubezpieczony posiada zaległość wobec funduszu alimentacyjnego w likwidacji w wysokości 15 901,77 zł. Ponadto posiada bieżący obowiązek alimentacyjny z opłatą w kwocie ok. 249 zł miesięcznie (210 zł + opłata ok. 39 zł). Wobec ubezpieczonego prowadzone jest postępowanie egzekucyjne przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gliwicach W. S. (KMP 9/1995).

Ubezpieczony samodzielnie prowadzi gospodarstwo domowe o powierzchni 21 m² G.. Z tego tytułu każdego miesiąca ponosi opłatę w postaci czynszu w wysokości ok 345 zł oraz ok. 50 zł za energię elektryczną.

Po zapłaceniu czynszu za lokal (345 zł – 180 zł = 165 zł) , opłaty za prąd (ok. 50 zł) oraz potrąceniu zaległości na funduszu alimentacyjny (ok. 249 zł) ubezpieczony zostaje na podstawowe potrzeby życiowe zaledwie kilkadziesiąt złotych. W związku z tym korzysta z pomocy innych osób. Pożycza również pieniądze, które przeznacza na żywność, środki sanitarne itp. Ubezpieczony szuka również produktów służących zaspokojeniu jego podstawowych potrzeb, w tym ubrań w punktach przeznaczonych na segregację odpadów. Jednocześnie stara się systematycznie przekazywać komornikowi ok. 20 zł miesięcznie na poczet zaległości alimentacyjnej. Faktycznie ubezpieczony z trudem zaspokaja swoje podstawowe potrzeby życiowe.

W dniu 23 kwietnia 2018 r. lekarz orzecznik ZUS uznał ubezpieczonego za osobę trwale częściowo niezdolną do pracy. Niemniej jednak organ rentowy nie przyznał ubezpieczonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ponieważ zarówno w odniesieniu do dziesięciolecia poprzedzającego złożenie wniosku, jak i dziesięciolecia poprzedzającego powstanie niezdolności do pracy, ubezpieczony nie wykazał żadnych okresów składkowych i nieskładkowych. Tym samym nie został przez niego spełniony warunek stażowy umożliwiający przyznanie renty.

W dniu 9 marca 2018 r. wniósł do organu rentowego o umorzenie należności likwidowanego funduszu.

W dniu 9 maja 2018 r. organ rentowy wydał decyzję o treści jak wyżej.

Od powyższej decyzji ubezpieczony wniósł odwołanie, które zainicjowało niniejsze postępowanie.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach organu rentowego; dokumentacji medycznej ubezpieczonego oraz złożonych przez niego zeznań na rozprawie w dniu 23 listopada 2018 r. (k.28-29).

Sąd dał wiarę zeznaniom ubezpieczonego uznając je za spójne, logiczne i konsekwentne. Z ich treści jednoznacznie wynika, że sytuacja majątkowa oraz zdrowotna ubezpieczonego uniemożliwia mu spłatę zadłużenia względem organu rentowego. Zeznania te znajdują swoje odzwierciedlenie w zgromadzonej w sprawie dokumentacji, w związku z czym nie ma podstaw do kwestionowania ich wiarygodności.

Zgromadzone dowody Sąd uznał za kompletne i pozwalające na czynienie na ich podstawie ustaleń co do stanu faktycznego, a następnie na rozstrzygnięcie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie treścią art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2016.1518 j.t.) z dniem wejścia w życie tej ustawy (tj. od 1 maja 2004r.) fundusz alimentacyjny przechodzi w stan likwidacji. Zgodnie zaś z ust. 3 likwidatorem funduszu jest Prezes Zakładu w zakresie spraw o świadczenia z funduszu, do których prawo powstało przed dniem wejścia w życie ustawy.

W myśl art. 67 tej ustawy, egzekucję należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu prowadzi się w dalszym ciągu, aż do ich zaspokojenia. Organ egzekucyjny przekazuje likwidatorowi kwoty ściągnięte od osoby zobowiązanej do alimentacji, pozostałe po zaspokojeniu alimentów i należności z tytułu wypłaconej zaliczki alimentacyjnej.

Z kolei zgodnie z treścią art. 68 ust. 1 ustawy, w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

Ustawodawca, posługując się niedookreślonym zwrotem „w szczególnie uzasadnionych przypadkach” nałożył na organ rentowy obowiązek wszechstronnego rozważenia całokształtu okoliczności konkretnej sprawy. Jednocześnie podkreślił, że umorzenie należności wobec funduszu alimentacyjnego może mieć miejsce jedynie w wyjątkowych sytuacjach, jako odstępstwo od przyjętej zasady pełnego pokrycia należności wypłaconych przez fundusz przez osobę zobowiązaną do alimentacji, w myśl art. 67 ustawy. Celem wprowadzenia tego wyjątku było niewątpliwie zapobieżenie sytuacjom, w których osoba zobowiązana do zwrotu należności wobec funduszu nie mogłaby w wyniku tego zwrotu zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych. Według wskazówek ustawodawcy, oceniając przesłanki do umorzenia zadłużenia, należy w okolicznościach każdej sprawy uwzględniać sytuację zdrowotną, rodzinną i materialno-bytową osoby zobowiązanej.

Z kolei fakt czy zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek umożliwiający skorzystanie z umorzenia należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego podlega ocenie sądu ubezpieczeń społecznych (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012r., II UK 133/11, M.P.Pr. 2012/6/321-323).

Wskazać należy, iż tylko szczególnie uzasadnione sytuacje pozwalają na umorzenie należności, co oznacza sytuacje wyjątkowe, losowe, które ze względów zdrowotnych lub rodzinnych tak obciążają budżet zobowiązanego, że nie pozwalają na uregulowanie należności.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego uważa się, iż „za przypadki szczególnie uzasadnione związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego, które umożliwiają poddane kontroli sądowej umorzenie należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego należy uznać niezależne od zobowiązanego alimentacyjnie sytuacje losowe

lub nadzwyczajne, które sprawiają, że nie jest on w stanie na bieżąco ani w dającej się przewidzieć perspektywie regulować obarczających go zaległości alimentacyjnych bez uszczerbku dla jego zdrowia lub zdrowia oraz naruszenia innych istotnych dóbr najbliższych członków jego rodziny” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010r., I UK 119/10, LEX nr 686798, por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010r., I UK 270/09, LEX nr 585729, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2008r., II UK 359/07, OSNP 2010/1-2/18).

Ponadto w wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 sierpnia 2012r. (III AUa 307/12, LEX nr 1216316), Sąd ten wskazał, że do przyjęcia, że zachodzi "szczególnie uzasadniony przypadek" pozwalający na umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego nie wystarcza ustalenie, że zobowiązany aktualnie nie posiada środków utrzymania, ale konieczna jest także ocena, iż przy uwzględnieniu jego wieku, stanu rodzinnego, kwalifikacji zawodowych oraz rokowań zdrowotnych nie będzie on w stanie również w przyszłości spłacać tych należności bez narażenia siebie i swojej rodziny na pozbawienie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych”. Podobnie orzekł Sąd Apelacyjny w Gdańsku w dniu 28 lutego 2017 r. (III AUa 1757/16, LEX nr 2284941), który podniósł, że do przyjęcia, iż zachodzi "szczególnie uzasadniony przypadek", pozwalający na umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego nie wystarcza nawet ustalenie, że zobowiązany aktualnie nie posiada środków utrzymania, ale konieczna jest także ocena, iż przy uwzględnieniu jego wieku, stanu rodzinnego, kwalifikacji zawodowych oraz rokowań zdrowotnych nie będzie w stanie również w przyszłości spłacać tych należności bez narażenia siebie i swojej rodziny na pozbawienie możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Natomiast w wyroku z dnia 24 lutego 2012r. (II UK 133/11, LEX nr 1168184) Sąd Najwyższy wskazał, że nie powinno budzić wątpliwości, iż nie można stawiać znaku równości pomiędzy sytuacją osoby, u której przejściowo wystąpiła niemożność całkowitego lub częściowego regulowania zaległości alimentacyjnych oraz osoby, która bezpowrotnie utraciła zdolność jakiegokolwiek zarobkowania i nie posiada żadnego majątku ani dochodów. Pierwszy z wymienionych przypadków może uzasadniać co najwyżej odroczenie terminu płatności należności lub rozłożenie jej na raty i to niezależnie od wyboru przez osobę obciążoną zaległościami alimentacyjnymi ulgi polegającej na umorzeniu należności i złożenia przez nią wniosku w tym zakresie. W takiej sytuacji uwzględnienie wniosku i zwolnienie z długu alimentacyjnego prowadziłoby do nieuzasadnionego poszerzenia możliwości korzystania z umorzenia należności kosztem uszczuplenia środków z funduszu ubezpieczeń społecznych przez osoby, których sytuacja w dającej się przewidzieć perspektywie może ulec poprawie na tyle, że będą one w stanie regulować zaległości alimentacyjne lub które posiadają dochód pozwalający na choćby częściową spłatę długów alimentacyjnych

Analizując okoliczności niniejszej sprawy Sąd Okręgowy dopatrył się szczególnych okoliczności w rozumieniu art. 68 ust. 1 ustawy, uzasadniających umorzenie należności odwołującego wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że trudna sytuacja życiowa i materialna oraz brak perspektywy na przyszłość wykluczają spłatę przez ubezpieczonego zadłużenia względem likwidowanego funduszu alimentacyjnego. W ocenie Sądu ubezpieczony jest trwale pozbawiony realnych możliwości spłaty długu. Ubezpieczony leczy się u wielu specjalistów. Stan jego zdrowia nie jest zadowalający. Potwierdził to m.in. lekarz orzecznik ZUS, który stwierdził, że ubezpieczony jest trwale częściowo niezdolny do pracy. Nie mniej jednak ubezpieczonemu nie przyznano prawa do renty z innych przyczyn. Odnosząc się natomiast do sytuacji majątkowej ubezpieczonego, wskazać należy, że utrzymuje się on ze środków przekazywanych mu przez MOPS w kwocie ok. 500 zł miesięcznie. Po opłaceniu rachunków oraz potrąceniu komorniczym na rzecz likwidowanego funduszu pozostaje mu zaledwie kilkadziesiąt złotych na przeżycie. Ubezpieczony korzysta z pomocy z innych osób, pożycza pieniądze, szuka podstawowych produktów (w tym jedzenia i ubrań) u punktach segregacji odpadów. Ma duże problemy żeby zaspokoić własne potrzeby życiowe.

Niezależnie od powyższego, faktem jest, że ubezpieczony jest dłużnikiem organu rentowego, ponieważ nie wywiązywał się z nałożonego na niego obowiązku alimentacyjnego, co skutkowało tym, że świadczenie było wypłacane z funduszu alimentacyjnego. Nie mniej jednak jego stan zdrowia nie pozwala mu na poprawę swojej sytuacji. Zdaniem Sądu ani w chwili obecnej, ani w przyszłości nie ma realnych możliwości spłaty przez ubezpieczonego spornej kwoty bez narażenia

siebie na pozbawienie możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Odwołujący nie może regulować zaległości alimentacyjnych bez uszczerbku dla jego zdrowia.

Reasumując, w ocenie Sądu orzekającego, aktualnie trudna sytuacja materialna i życiowa odwołującego wyczerpuje pojęcie „szczególnie uzasadnionego przypadku” i jest wystarczającą przesłanką do umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego.

Mając powyższe na uwadze Sąd, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że umorzył należności Likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 15 901,77 zł.

(-) SSR del. Magdalena Kimel